

BEYAZ NOKTA® GELİŞİM VAKFI

DÜŞÜNCE NOTU

Ocak 1997

Sayı 2

Türkiye, sosyal enerjisini verimli şekilde kullanıyor mu?

Dr. Selim Uzunoglu*

Bir toplumun sosyal enerjisinin toplamı, o toplumun iş yapabilme kapasitesini belirler. Türkiye'nin enerji yoğunluğu çok düşüktür. Türkiye Sosyal enerjisini daha çok sistem rejim ve ideoloji tartışmalarına ayırmakta ve entellektüel enerjisini yanlış konular üzerinde harcamaktadır. Soruları sürekli üreten kaynak sorunlar (kaliteli eğitim yetersizliği, problem çözme becerisindeki yetersizlik, kuvvete değil hakka dayalı hukuk sisteminin yokluğu gibi) üzerinde ise yeterli enerji yoğunlaşması yapılamamaktadır. İşin daha da kötüsü, Avrupa'nın üreterek tükettiği ve paylaştığı gerçeği gözardı edilmektedir.

Maddenin enerjisi olduğu gibi toplumların da enerjisi vardır. Enerji, iş yapabilmek için gerekli olan gücü sağlar. Bir toplumun sosyal enerjisinin toplamı, o toplumun iş yapabilme kapasitesini belirler. Bir toplumun konumunda, potansiyelinde değişimler yapabilecek güç, o toplumun sosyal enerjisini, entellektüel (zihin) ve materyel enerjide gizlidir. Sosyal enerji, analiz edilirken enerji yoğunluğu kavramı diğer deyişle, toplumların sosyal enerjilerini hangi alanda yoğunlaştırdığı çok önemlidir. Bu yoğunluğun iki yönü olup, birincisi alan yoğunluğu (enerjinin harcandığı yerler), diğeri de zaman yoğunluğudur. Diğer bir ifadeyle, toplum hayatının hangi ünitelerine ne kadar süreyle ne miktar enerji harcadığının bilinmesi, toplumun enerjisinin hedeflenen projelerde verimli kullanılıp kullanılmadığını tayin etmede önemli bir faktördür.

Her çağa ait özgün bir medeniyet ve uygarlık, o çağın güç kaynaklarına hakim olmuş ve onları üretip geliştiren toplumlar ve milletler tarafından kurulabilir. Çünkü eşsiz ve herkes tarafından taklit edilebilecek bir uygarlık kurma fazına yükselebilmek için gerekli minimum enerji, bir anda mucizevi yollarla sağlanamamaktadır. Aksine sebepler dünyasında yaşayan ve hayatı, sebep sonuç prensipleri ışığında şekillenen insan ve insan toplumları, bu enerjiyi ancak zaman içinde biriktirerek elde edebilmektedir. Bu gerçekten dolayıdır ki, Batı toplumu bugünkü medeniyetini kurması için gerekli ön şartları ve enerjiyi, uzun bir tarihsel süreçte ağır ağır, pişire pişire (Rönesans, Reformasyon, Aydınlanma, Sınalaşma, Pozitif bilimlerin gelişimi süreçlerini yaşayarak) hazırladı.

Bizim için zorluk, günümüz şartlarında, yaşanabilecek ve örneği mevcut olmayan bir islam medeniyetini kurabilecek bir hale (faza) nasıl yükselebileceğimizdir? Yeni ve orjinal alternatifsiz bir medeniyet kurabilecek noktaya gelmek, henüz çağdaşlaşmamış yani çağının en yüksek potansiyel seviyesine ulaşmamış bir toplum için sıfır mertebesinde bir ihtimaldir. Mesela bilgisayarın niçin ilk önce Hindistan, Çin, Türkiye, Arabistan gibi ülkelerde değil de, Avrupa ve Amerika'da icat edildiği, ancak bu şekilde anlaşılabilir. Çünkü bu icad, o enerjiyi ve birikimi, temin edebilecek toplumlarda ortaya çıkacaktır. Türk üniversitelerinde bir Einstein, bir Kant ve Descartes yetiştirme ihtimali ne ise, Türkiye'nin sebepler planında yakın bir gelecekte orjinal ve herkes tarafından taklit edilebilecek bir medeniyet kurma ihtimali de odur. Bu konuda ilahi yardımlar gözönüne alınsa bile, Allah'ın yardım ve inayetinin, kullarının sebep-sonuç prensipleri ışığında doğru hareket etmelerine ve doğru çizgide enerjilerini tüketmelerine bağlı olarak tecelli ettiği, asla gözardı edilmemelidir.

Türkiye'nin çağ atlayamamasının, hedeflenen uygarlık düzeyine ulaşamamasının sebebi, doğru alanlara gereken enerjinin temin edilememesinin yanında, enerji yoğunlaştırılmasının her alanda sızramayı sağlayacak noktaya ulaştırılmaması ve bunun hala devam ediyor olmasıdır. Yaratılışın kanunlarına göre, bir halden bir hale (faz) değişim, belirli bir miktar enerji sarfedilmesini ve belli bir zaman geçmesini gerektirir. Bu noktada vatanını seven ve himmetini milletine adayan Türk insanının ve aydınının sorusu şu olmalıdır?

- Türkiye'yi çağının en yüksek potansiyel seviyesine ulaşmış ülkeler seviyesine getirebilmek için, hangi alanlara, ne tür bir enerji ne kadar süreyle sarfedilmelidir?

* Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğr.Gör.

BEYAZ NOKTA® GELİŞİM VAKFI Düşünce Notu

Eğitim politikalarında gençleri öncelikle hayata ve geleceğe hazırlama kaygısı değil sistemi ve belirli ideolojileri savunur şekilde yetiştirme eğilimi daha ağır basmıştır... Hızlı nüfus artışına cevap verme endişesiyle eğitimde kalite unutulmuş ve içerikten yoksun diploma sayısına önem veren bir eğitim anlayışı benimsenmiştir.

Bu soru, her Türk aydını ve yöneticisinin kritik sorusu olup, toplumsal mutabakata dayalı bir cevabının bulunması zorunludur. 1950'li yıllarda bizden geride olan Güney Kore'nin bizi çağdaşlaşma ve sanayileşmede geçmesi, tamamen ülkenin maddi ve manevi kaynaklarının ve entellektüel enerji kapasitesinin belirli hedeflere yoğunlaştırılmasından dolayıdır.

Verimlilik, bilim-teknoloji-sanayi üçlemesi etrafında bir kalkınma, milli bir düşünce geliştirilmesi alanlarında Türkiye'nin enerji yoğunluğu çok düşüktür. Türkiye materyel enerjisinin büyük bir kısmını milli eğitime ve milli savunmaya harcamasına karşın yaptığı yanlış yatırımlar yüzünden yapılan şeylerin çoğu, çölü sulamaktan başka bir şeye yaramamaktadır. Bunun sebeplerine gelince, öncelikle sayıya ve diplomaya önem veren yatay eğitimden, kaliteye önem veren dikey eğitime geçilmemesidir. Bugünkü dünya şartlarında kendinizi ve ürünlerinizi kabul ettirmeniz kaliteye endeksli hale gelmiştir. Nasıl manevi değer dünyamızda, bir gram ihlaslı amel binler kilogram ihlassız amele tercih ediliyorsa, aynen öyle de sosyo-ekonomik hayatta da, uluslararası düzeyde kaliteli bir insan, yüzlerce kalitesiz insana tercih edilmektedir. Nitekim bir Türk dünyaya bedeldir sözü kalite sözkonusu ise geçerlidir. Bugün kalitesiz bir eğitimden geçen Türk insanının ancak 8 tanesi bir yahudiye eşdeğer gelmektedir. Çünkü bir yahudi 8 Türk'ün ürettiği miktara eşdeğer bir üretim performansı ortaya koymaktadır. İkinci olarak, Türkiye'nin eğitim felsefesi, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ideolojik misyon üzerine oturtulmuştur. Eğitim politikalarında gençleri öncelikle hayata ve geleceğe hazırlama kaygısı değil, sistemi ve belirli ideolojileri savunur şekilde yetiştirme eğilimi daha ağır basmıştır. Üçüncü bir faktör, eğitimde kalıcı politikalar hakim olmuştur. Hızlı nüfus artışına cevap verme endişesiyle eğitimde kalite unutulmuş ve içerikten yoksun diploma sayısına önem veren bir eğitim anlayışı, benimsenmiştir. Örneğin yaklaşık 2 milyon yüksek tahsil mezununun bulunduğu bu ülkede, fikir dergilerinin ve kitaplarının tirajı 30-35 senedir aynıdır. Bu ülkede toplam fikir dergisi okuyucu sayısı 100.000 civarındadır. Yüksek tahsil yapan her yüz kişiden doksanbeşi, bir fikir dergisi ya da fikir kitabını para ödenmeyecek bir mal olarak görmektedir. Türkiye'nin dünya bilimindeki yeri yaklaşık binde beş iken, üç milyonluk nüfusa sahip İsrail'in yeri binde onbirdir. İsrail'de gayrisafi milli hasıladan kişi başına düşen gelir ortalama 16.000 \$ iken, Türkiye'de 2.500 \$'dir.

Ferdi başarılarla sahip bilim adamları olan ama bu ferdi başarısı ve kalitesi yüksek bilim adamlarından yeterli ölçüde yararlanamayan ayrıca kurum veya bilim dalı bazında dünya bilimine çok ciddi katkıları olmayan bir Türkiye gerçeği herkesin malumudur. Türkiye'deki bütün herkesin malumudur. Farzedelim ki, bir sabah kalktığınızda, Türkiye'deki bütün üniversitelerin, içindeki hocaları, kitapları, laboratuvarları, bilimsel bulguları, keşif ve icatlarıyla birlikte, hiç ortaya konmamış gibi buharlaşıp kaybolduğuna şahit oldunuz. Acaba dünya bilimi ciddi düzeyde bir kayba uğrayarak geriler miydi? Galiba pek fazla bir şey kaybetmezdi ve ciddi düzeyde de gerilemezdi.

Türkiye, sosyal enerjisini daha çok sistem, rejim ve ideoloji tartışmalarına ayırmakta ve entellektüel enerjisini yanlış konular üzerinde harcamaktadır. Türkiye'deki çağdaşlık genellikle batıdan giyim-kuşam ve tüketim kültürünün kopye edilmesi olarak anlaşılmaktadır. Ülkemiz aydınlarının tartışma konuları, gericilik, ilericilik, laiklik, antilaiklik, Batının bizi Avrupa Birliği'ne alıp almaması, irtica hortlaması, zinde güçlerin kırmızı alarma geçmesi, Ayasofya'nın cami olma meselesi, Kuran kurslarının, dini cemaatlerin çoğalması, başörtülü kızların artması ve yükseköğretimde başörtüsü problemi gibi görünen sorunlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sorunları sürekli üreten kaynak sorunlar (kaliteli eğitim yetersizliği, problem çözme becerisindeki yetersizlik, kuvvete değil hakka dayalı hukuk sisteminin yokluğu gibi) üzerinde ise yeterli enerji yoğunlaşması yapılamamaktadır. İşin daha da kötüsü, Avrupa'nın üreterek tükettiği ve paylaştığı gerçeği gözardı edilmektedir. Bunu daha da kötüleştiren şey ise, insanımızın üreterek haketmediği bir tüketim kültürüne dayalı yaşantıya özenti içinde olmasıdır.

BEYAZ NOKTA® GELİŞİM VAKFI Düşünce Notu

Adam olmak, şeref izzet ve kişiliğimizi korumak istiyorsak, kudretin kaynağının bilgi olduğunu kabul etmek zorundayız. İslamın evrensel prensiplerini hayatın bütün ünitelerine taşımak istiyorsak, öncelikle ihtiyacımız olan bilgi, eşyanın ve hadiselerin gerçekçi bilgisidir... Batıyı en yüksek potansiyel seviyesine çıkaran ve sanayi medeniyetini doğuran faktörlerin temelinde, bu dünya hayatının meşrulaştırılması meselesi vardır.

Bu arada hiçbir akıllı kimse çıkıp ta; durun beyler "bir ülkenin onurunun ancak maddi ve manevi gücü ile orantılı olduğu" ve ideolojik çerçevedeki tartışmaların ülke kalkınmasına bir fayda sağlamadığı gerçeğini dile getiremiyor. Getirse de bunca gürültü arasında gündemin birinci maddesine yerleşemiyor. Herkes, öncelikle Avrupalı veya Amerikalının, bir toplumun kılık-kıyafetine, hangi alfabe ile yazı yazdığına yahut ne tür bir müzik dinlediğine bakarak ona şeref payesi vermeyeceğini bilmelidir. Gerçek maddi gücün kaynağının bilim-teknoloji sanayi üçlemesine dayalı üretimde ve bu üretiminde sağlam bir felsefe ve ekonomik zihniyet ve verimliliğe bağlı olduğu hiç unutulmamalıdır. Türkiye'de ne kadar bilimsel araştırma yapılıyor, bilime ne kadar katkıda bulunuluyor, ne miktar ve ne ciddiyette kitap ve dergi yazılıyor ve okunuyor, ne miktar ve kalitede, demir-çelik, elektrik enerjisi, motor, bilgisayar, tank, roket, gemi üretiliyorsa, Türk insanının ve devletinin ancak o kadar gururu ve haysiyeti, ancak o kadar itibarının olabileceği ve adam yerine konulabileceği bilinmeli; gerisinin lüzumsuz boş laflar olduğunu hiç kimse akıldan çıkarmamalıdır.

Üniversite tahsili yapmış veya yapmakta olan entellektüel Türk insanının temel problemi, eşya ve hadiseleri, "etiketleme ve yargılamayla yetinme sendromu" ndan kendini kurtarıp, onların arka planını ve hakikatını anlamaya kendini kilitleyememesidir. Bir şeyi anlamadan ve aslını idrak etmeden reddeden Türkiye'nin okumuş insanları, karanlığa taş atmaktadır. Sonuçta Türkiye asırlardır karşılaşmış olduğu problemleri, nasıl çözebileceğini bilememek gibi bir açmazla karşı karşıya kalmaktadır. Adam olmak, şeref, izzet ve kişiliğimizi korumak istiyorsak, kudretin kaynağının bilgi olduğunu kabul etmek zorundayız. İslamın evrensel prensiplerini hayatın bütün ünitelerine taşımak istiyorsak, öncelikle ihtiyacımız olan bilgi, eşyanın ve hadiselerin gerçekçi bilgisidir. Çünkü dünyada biz istesek de istemesek de, farkına varsak da varmasak da, dünya hayatında oynanan senaryolarda bir yer ve rol sahibiyiz. Ne var ki, anlayışsızlık ve bilgisizlik, bizim senarist veya yönetmen yahut prodüktör veya star aktör olmamıza engel oluyor ve hep bize figüran roller veriliyor. Daha yukarıda bir mevki istiyorsak, bu hayat oyununun kurallarını kavramaktan başka bir çıkar yolumuz olmadığı bilinmelidir. Ayrıca etrafımızda nelerin olup bittiğini, aklın, mantığın, laboratuvar bulgularının, bilginin ve ilham esintilerinin rehberliğinde, anlamaktan öte bir başka yolun bulunmadığını kabul etmeye mecburuz hatta mahkumuz.

Batıyı en yüksek potansiyel seviyesine çıkaran ve sanayi medeniyetini doğuran faktörlerin temelinde, bu dünya hayatının meşrulaştırılması meselesi vardır. Laiklik ve sekülerliğin arka planı da bu dünya hayatının imarının ve zevklerinin batı kültürü içinde meşrulaştırılmasıyla ilişkilidir. Laiklik ve sekülerlik batının bulduğu çözüm tarzlarıdır. Batı toplumu, bu dünyayı kendi zihninde, laiklik veya sekülerlik olarak meşrulaştırdıktan sonra, kendine has modelsiz ve örneksiz bir medeniyet kurabilmiştir. Bizim de problemimiz kendi inanç ve kültürümüz içinde, kirliliği ve gayrimeşru yönlerine bulaşmadan, meşru ve temiz yönleriyle, dünyayı ve içindekileri sevmenin ve yeryüzünü imar etmenin yollarını bulmaktır. Günümüzde müslümanların - özeldede Türkiye'nin - sosyoekonomik ve kültürel bağımsızlıklarını kazanabilmeleri için tek çıkar yol: "Dünyayı kesben değil, kalben terketmek lazımdır", prensibi ışığında dünyanın kötülüğüne ve aldatıcılığına dair ayet ve hadislerin ve geçmişte söylenmiş sözlerin doğru yorumunu yaparak, hırs, kanaat, tevekkül ve tembellik arasındaki denge ölçülerini pratikte somutlaştırmak; bu dünyayı ahireti kaybetmeden kazanmanın ve onunla sevecen bir ilişkiye girmenin mümkün olduğunu, ferdi, ailevi ve toplum planında uygulamalı olarak göstermektir.

KAYNAK

Hocaoğlu, D. (1995) Laisizimden Milli Sekülerizme; Laiklik Sorununun Felsefi Çözümlemesi. Ankara: Selçuk Yayınları